

Nesed' v koutě, nestůj stranou

Život ve velkém městě je permanentním zdrojem špatného svědomí. Každý z nás si jistě vybaví situaci, ve které byl svědkem ponižujícího jednání, proti kterému nijak nezasáhl. Nezáleží na tom, jestli šlo o sexuální obtěžování v tramvaji, o sexistické poznámky nad pivem nebo o rasistické vtipy příbuzných, princip zůstává stejný: každodenní život je pro nás zdrojem zklamání a my si marně lámeme hlavu nad tím, proč jsme už opět nezasáhli.

O lhostejnosti velkoměsta a otupělosti ze sledování hrůz na druhém konci světa už toho bylo napsáno dost, a já tu nemíním přiživovat už tak fatalistickou diskusi. Místo toho si dovolím vyjít z předpokladu, který se mnohým může zdát naivní, a o kterém předem uznávám, že je čistě intuitivní: domnívám se, že většině mladých lidí není lhostejné, co se kolem nich děje, a že příčinou jejich nečinnosti není nezáměr, ale nedostatek sebevědomí. Poněvadž k tomu, aby se člověk postavil za ostatní, potřebuje nejen soucit, ale i sebejistotu. A sebejistota je právě to, co současné generaci chybí: příčinou naší pasivity v nepříjemných situacích není opravdový strach, nýbrž ten obtížně uchopitelný pocit ochromení, který se nás zmocňuje ve chvíli, kdy máme vystoupit z komfortní zóny.

Abychom nezůstali u laciného teoretizování, dovolím si ilustrovat svoji tezi na jednoduchém příkladu. Nedávno jsem si od kamarádky vyslechla dramatické líčení události, při které se jí podařilo zabránit krádeži: zatímco moje přítelkyně čekala na zastávce na autobus, všimla si podezřelého člověka, který se pokoušel okrást bezmocnou důchodkyni. Drahnou chvíli na ten výjev pouze mlčky zírala a snažila se samu sebe přesvědčit, že se ve skutečnosti nic neděje, nicméně na poslední chvíli přeci jen sebrala odvalu a zasáhla.

Proč jí to trvalo tak dlouho? Potřebovala snad několik minut na to, aby v sobě našla dostatek soucitu? Potřebuje člověk čas k tomu, aby se dojmul nad neštěstím cizích lidí? Samozřejmě, že ne; onen čas, který moje kamarádka promarnila, potřebovala k tomu, aby sebrala odvalu. Nicméně odvalu k čemu? Čeho přesně se vlastně bála? Od podezřelého muže jí na přeplněné zastávce nehrozilo žádné opravdové nebezpečí. Tak v čem byl tedy problém? Domnívám se, že moje přítelkyně nepotřebovala ani tak odvalu k tomu, aby překonala svůj strach, ale aby překonala svůj ostych. Ve skutečnosti se nebála, že jí onen muž napadne, ale bála se, že se ztrapní: bála se onoho okamžiku, kdy se na ní upře zrak čekajících cizinců a ona bude muset vysvětlovat, co se děje; bála se toho, že bude muset otevřít pusku a oslovit cizího člověka.

Výše zmíněnou situaci si dovolím podpořit dalšími příklady, abych lépe ilustrovala svou teorii, podle které příčinou naší nečinnosti není lhostejnost, ale pohodlnost. Troufám si tvrdit, že mi dáte za pravdu, pokud se zamyslíte nad následujícími příklady. Skutečně si myslíte, že člověk který má problém pozdravit tak, aby to bylo slyšet, pozvedne svůj hlas proti bezpráví? Jak můžete očekávat od člověka, který za celou svou školní docházku nezdvihl ruku, že bude zasahovat do cizích konfliktů? Pokud se nezamyslíme nad skutečnou situací mladých lidí, hrozí nám, že nesmělost zaměníme za nevychovanost a nečinnost za lhostejnost.

Mohla bych tu strávit věčnost přemítáním nad tím, co je příčinou našeho komfortního chování: může za to naše stádní společnost, špatná výchova, sociální sítě anebo masová média poplatná éře zábavy? Jelikož ale nejsem odborník, nemám na tento problém žádný vyhraněný názor, a jako spisovatelka si tudíž dovolím přejít rovnou k jeho řešení. Podobně jako mluvení na veřejnosti, oslovování opačného (anebo stejného) pohlaví na studijních akcích nebo osvojování si cizího jazyka, i schopnost zastat se bližního svého je otázkou praxe; stačí, aby člověk jedinkrát překonal sám sebe, a zjistí, že napodruhé je už zasahovat proti bezpráví mnohem snazší.

Domnívám se tedy, že cílem naší společnosti by nemělo být snažit se vyburcovat v mladých lidech špatné svědomí, aby se angažovali, protože špatného svědomí už mají víc než dost sami o sobě; cílem by mělo být dodat jim sebevědomí k tomu, aby se postavili za ostatní.

Na konec si dovolím lehce pompézní závěr a budu tvrdit, že prací sám na sobě člověk přispívá k blahu svých bližních, a zároveň tím, že se odhodlá postavit za ostatní, zdokonaluje i sám sebe.